

Εφετείο Αθηνών 105/1992,

Πηγή: ΝοΒ 41/93 σελ. 503

Περίληψη: Ατύχημα (εργ.). - ΟΤΕ. - Αποζημίωση. - Εργατικό ατύχημα εργαζομένου στον ΟΤΕ από δάγκωμα φιδιού. ολική ανικανότητα. περιστατικά για κρίση ότι το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός και όχι σε γενική ή ειδική αμέλεια οργάνων του ΟΤΕ ή του μισθωτού-ενάγοντος. - Εφαρμογή των διατάξεων του ν. 551/1915 και στον ΟΤΕ. δικαιώματα του παθόντος και ύψος αποζημίωσης. - Οι απαιτήσεις από το ν. 551/1915 δεν συμψηφίζονται, κατάσχονται ή εκχωρούνται. - Η παροχή σύνταξης από το ΤΑΠΟΤΕ στον παθόντα δεν αφαιρείται ούτε συμψηφίζεται με την αποζημίωση του ν. 551/1915.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος ο κ. Δ. ΓΟΥΡΓΟΥΡΑΚΗΣ

Εισηγητής ο κ. Α. ΝΤΑΦΟΥΛΗΣ, εφέτης

Δικηγόροι οι κ.κ. Γ. Τσέκερης, Α. Αποστόλου

(Απόσπασμα): Επειδή από την ένορκη κατάθεση του μάρτυρα Κ.Χ.***, που περιέχεται στα ταυτάριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά συνεδριάσεων του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, τα οποία επικαλούνται και προσκομίζουν σε επίσημο αντίγραφο οι διάδικοι, την 282/18.1.1982 ένορκη βεβαίωση του μάρτυρα Γ.Κ.***, που συντάχθηκε ενώπιον του Ειρθ, μετά νομότυπη και εμπρόθεσμη (άρθρο 671 § 1 τελ. εδ. ΚΠολΔ) κλήτευση αντιδίκου (βλ. 422/14.1.1991 έκθεση επιδόσεως της δικ. επιμελήτριας Αθηνών (Β.Κ.**), καθώς και από τα σύμφωνα με το νόμο επικαλούμενα και προσκομιζόμενα από τα διάδικα μέρη λοιπά έγγραφα, συνεκτιμώμενα και όσα απ' αυτά δεν πληρούν τους όρους του νόμου ως αποδεικτικά μέσα (άρθρο 671 § 1 εδ. α' και 674 § 2 ΚΠολΔ), αποδεικνύονται, σχετικά με την επίδικη διαφορά, τα εξής πραγματικά περιστατικά: Ο εκκαλών ενάγων προσλήφθηκε από τον εναγόμενο εφεσίβλητο-εκκαλούμενο ΟΤΕ, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, στις 18.5.1969, ως έκτακτος ημερομίσθιος εργάτης. Στις 1.9.1972 μονιμοποιήθηκε στο τεχνικό προσωπικό. Έκτοτε εξελίχθηκε με διαδοχικές προαγωγές στο βαθμό Α4Ι/Δ και προσέφερε υπηρεσίες στις εγκαταστάσεις εναερίων και υπογείων δικτύων στο τηλεπ. διαμέρισμα Πολυγύρου Χαλκιδικής. Στις 19.5.1986, κατ' εντολή των αρμοδίων οργάνων του ΟΤΕ, μετέβη, με τεχνικό συνεργείο, στην περιοχή Καρυών Αγίου 1/4ρους, για επισκευή του εκεί δικτύου τηλεπικοινωνιών. Περί ώρα 12.00 περίπου, κατά τη στιγμή που, μόνος του, βρίσκονταν στην τοποθεσία "Ξ***", που είναι μεταξύ Ι. Μονών Ι.** και Φ.** Αγ. 1/4ρους, πλησίον στύλου ΟΤΕ, για τοποθέτηση καλωδίου επέκτασης εναερίου αστικού δικτύου Καρυών, δέχτηκε, στο ύπαιθρο, δάγκωμα στον αστράγαλο του δεξιού ποδιού του από διερχόμενο τυχαία από το μέρος εκείνο φίδι. Στη συνέχεια αισθάνθηκε έντονο πόνο και κάλεσε σε βοήθεια συναδέλφους του, που απασχολούνταν σε απόσταση 400 περίπου μέτρων. Αμέσως, με το υπηρεσιακό αυτοκίνητο που είχαν στη διάθεσή τους, μεταφέρθηκε στο αγροτικό ιατρείο Κ.** Αγ. 1/4ρους, όπου του προσφέρθηκαν οι πρώτες βοήθειες. Κατόπιν ήλθε στο λιμάνι Δ.** και απ' εκεί στο νοσοκομείο Πολυγύρου, όπου νοσηλεύτηκε για 23 ημέρες. Έπειτα, με διαδοχικές εισόδους στα νοσοκομεία Θεσ/κης "Άγιος Δημήτριος" και "Α.Χ.Ε.Π.Α.", παρακολούθηθηκε η κατάσταση της υγείας του. Τελικά, από την πιο πάνω αιτία, έπαθε δηλητηρίαση που προκάλεσε ύστερα τη σε βάθος θρόμβωση του κάτω άκρου του δεξιού ποδιού του, με συνοδό νευρίτιδα και χρόνια νεφρική ανεπάρκεια. Έτσι, στις 8.6.1989 κρίθηκε ολικά ανίκανος για κάθε εργασία, με γνωμάτευση της αρμόδιας τριμελούς υγειονομικής επιτροπής προσωπικού ΟΤΕ, όπου αποδέχτηκαν οι διάδικοι. Στις 25.7.1989 απολύθηκε από τον ΟΤΕ, σύμφωνα με το άρθρο 19 § 1 εδ. β' του ΓΚΠ-ΟΤΕ, αφού έλαβε απ' αυτόν, δραχμές 2.000.000, ως βοήθημα άρθρου 19 § 1β του ΓΚΠ-ΟΤΕ, σε συνδυασμό προς άρθρο 3 της ΕΣΣΕ έτους 1983 καθώς και ποσό 150.000 δρχ. ως βοήθημα που καταβλήθηκε από ελευθεριότητα (βλ. τις από 21.1.1991 προτάσεις ΟΤΕ). Ακόμη με την 928/3.5.1990 απόφαση, το Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού (ΤΑΠ-ΟΤΕ), χορήγησε σύνταξη στον ενάγοντα- παθόντα, από 25.7.1989, το ύψος της οποίας καθορίστηκε αρχικά σε δραχμές 84.277 το μήνα και στις 21.1.1991 έφθασε στο ποσό των δραχμών 135.000 περίπου το μήνα, κατά τους υπολογισμούς του ΟΤΕ. Κατά την ώρα εργασίας, ο παθών έφερε τα για τέτοιες απασχολήσεις προβλεπόμενα προφυλακτικά υποδήματα μέχρι τον αστράγαλο, που του είχαν δοθεί από τον ΟΤΕ. Επίσης, στη διάθεση του τεχνικού συνεργείου μέλος του οποίου ήταν ο παθών, υπήρχε και φαρμακείο, με τα αναγκαία για τις περιπτώσεις αυτές φάρμακα, για πρώτες βοήθειες. Με τα δεδομένα αυτά, κατά την κρίση του δικαστηρίου, πρόκειται εδώ για εργατικό ατύχημα, που δεν οφείλεται σε γενική ή ειδική αμέλεια, οργάνων του εργοδότη ΟΤΕ ή του μισθωτού ενάγοντος, αλλά σε τυχαίο γεγονός. Αβάσιμα ισχυρίζεται ο παθών, ότι συνηθίζεται σε παρόμοιες περιπτώσεις έργων τηλεφωνικών-συγκοινωνιακών, να χορηγούνται υποδήματα ειδικά, που προφυλάσσουν τους εργαζόμενους, μέχρι το γόνατο, όπως και ότι ο ΟΤΕ όφειλε να καθαρίσει το χώρο αυτό από τη θαμνώδη βλάστηση που υπήρχε γύρω από το στύλο, με άλλο

ειδικό συνεργείο εργαζομένων, γιατί έτσι δήθεν θα αποφεύγονταν το ατύχημα. Εντελώς αόριστα ο ενάγων στο δικόγραφο της αγωγής του επικαλείται, ότι ο ΟΤΕ, τα αρμόδια όργανά του παραβίασαν στη συγκεκριμένη περίπτωση ισχύουσες διατάξεις περι όρων ασφαλείας σε εκτελούμενα υπαίθρια τεχνικά έργα. Δεν είναι αλήθεια, ότι αδιαφόρησε ο εργοδότης για τη σύντομη είσοδό του σε νοσοκομείο. Κατ' αρχήν, όπως λέχθηκε, αμέσως με το υπηρεσιακό αυτοκίνητο, μεταφέρθηκε αυτός στο αγροτικό ιατρείο Κ.***, που έλαβε τις πρώτες βοήθειες. Στη συνέχεια, να μην καθυστέρησε να εισαχθεί στο νοσοκομείο Πολυγύρου Χαλκιδικής, γιατί, όπως ισχυρίζεται, δεν του διατέθηκε ελικόπτερο που ζήτησε, πλην η καθυστέρηση αυτή, για λίγες ώρες, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει, ότι συνετέλεσε στην επιδείνωση της κατάστασής του. Δεν κατατέθηκε από κάποιο μάρτυρα, ότι η άμεση, με ελικόπτερο, μεταφορά του από το ιατρείο Κ.*** στο νοσοκομείο Πολυγύρου, θα είχε ως αποτέλεσμα την αποφυγή της δηλητηρίασής του οργανισμού του, της θρόμβωσης του κάτω άκρου του δεξιού ποδιού του και της νευρίτιδας με χρόνια νευρική ανεπάρκεια. Ούτε υπάρχει πιστοποιητικό ιατρών που βεβαιώνουν για κάτι τέτοιο. Ο μάρτυρας Κ.Χ.***, που εξετάστηκε στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, ήταν σε απόσταση 400 περίπου μέτρων μακριά από τον παθόντα. Δηλαδή δεν είδε που ακριβώς, πώς και πότε, ο συνάδελφός του παθών δέχθηκε το δάγκωμα από το φίδι. Γι' αυτό κατέθεσε ό,τι έμαθε από τον παθόντα. Ο ίδιος μάρτυρας, όπως και ο άλλος Γ.Κ.*** (που δεν ήταν κι αυτός αυτόπτης), μάλλον από συμπάθεια προς τον παθόντα, είπαν έμμεσα, ότι το ατύχημα οφείλεται στο ότι ο ΟΤΕ δεν φρόντισε να καθαρίσει την περιοχή από τα "βάτα-κλαριά", με συνεργείο, από άλλους εργαζόμενους. Σύμφωνα μ' όλα αυτά, η αγωγή, κατά την κύρια βάση της, για την από το κοινό αστικό δίκαιο αξίωση αποζημίωσης για το εργατικό ατύχημα, ορθά απορρίφθηκε από την εκκαλουμένη (ΟΛΑΠ 965/1985 ΝοΒ 33, 1409, ΑΠ 1495/1983 ΔΕΝ 40. 630, ΑΠ 1297/1976 ΕΕΔ 36. 228, ΕΠ 283/1984 ΕΕΔ 43, 736), όλα δε όσα υποστηρίζει ο εκκαλών παθών, με τον πρώτο λόγο της εφέσεώς του είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

Επειδή, η χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη αποκλείεται, αν το ατύχημα οφείλεται σε υπαιτιότητα, έστω και αμέλεια του παθόντος ή σε τυχαίο γεγονός (ΟΛΑΠ 1117/1986 ΕΕΔ 46, 71, ΑΠ 1293/1984 ΕΕΔ 44, 694, ΑΠ 146/1965 ΕΕΔ 24, 326, ΑΠ 9/1963 ΕΕΔ 22. 275, Α. Ντάσιου, Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο, τ. Α1 σ. 420). Συνεπώς, αφού κατά τα προεκτεθέντα το ατύχημα οφείλεται σε τυχαίο γεγονός, το αίτημα της αγωγής, για επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης από ηθική βλάβη, έπρεπε να απορριφθεί στην ουσία ως αβάσιμο. Η εκκαλουμένη δέχτηκε εν μέρει το αίτημα αυτό για δρχ. 800.000, επομένως έσφαλε και κατά παραδοχή του πέμπτου λόγου της εφέσεως του ΟΤΕ πρέπει να εξαφανιστεί. Ο δεύτερος λόγος της αντίθετης εφέσεως, για επιδίκαση μεγαλύτερου ποσού, δρχ. 4.000.000, είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

Επειδή, στην καθιερούμενη από το ν. 551/1915 ευθύνη προς αποζημίωση του παθόντος μισθωτού από εργατικό ατύχημα υπόκεινται, κατά την πρώτη παράγραφο του άρθρου 2 του νόμου αυτού, οι εργοδότες οικοδομικών και άλλων τεχνικών έργων, οι κύριοι επιχειρήσεων που διεξάγονται σε κάθε είδους βιομηχανικά και βιοτεχνικά εργοστάσια, εργαστήρια, άλλους τόπους εργασίας, όπου γίνεται χρήση μηχανικών εργαλείων, οι κύριοι επιχειρήσεων και μεταφοράς διά γης ή ύδατος, φορτώσεως, εκφορτώσεως και αποθηκείσεως κάθε είδους, οι κύριοι που δεν περιλαμβάνονται στο άρθρο 1 του κ.ν. ΒΩΜΑ/1901 επιχειρήσεων ορυχείων και λατομείων, όπως και όλες γενικά οι επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις στις οποίες παρασκευάζονται ή χρησιμοποιούνται εκρηκτικές ή τοξικές ύλες ή γίνεται χρήση μηχανής που κινείται με δύναμη άλλη, πλην εκείνης του ανθρώπου ή του ζώου. Επίσης, στην πιο πάνω ευθύνη υπόκεινται, κατά τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 του αυτού νόμου, το Δημόσιο, και κάθε εν γένει νομικό πρόσωπο όταν αυτοί απασχολούν απευθείας εργάτες ή υπαλλήλους σε εργασίες ή επιχειρήσεις, που προαναφέρθηκαν. Επομένως, ο ΟΤΕ, για τον οποίο γίνεται δεκτό, ότι είναι κρατική βιομηχανική επιχείρηση κοινής ωφέλειας (ΑΠ 456/1954 ΝοΒ 2. 985), που απασχολεί απευθείας εργάτες ή υπαλλήλους σε εργασίες που ειπώθηκαν, χωρίς παρεμβολή παρένθετου προσώπου με μορφή εργολάβου, υπόκειται στην παραπάνω ευθύνη από το ν. 515/1915, για αποζημίωση του παθόντος μισθωτού (ΕΑ 6385/1991 αδημ.). Η εκκαλουμένη δέχτηκε, χωρίς αιτιολογία, ότι οι διατάξεις του ν. 515/1915 έχουν εφαρμογή και στον ΟΤΕ, απορρίψασα σιωπηρά προβληθέντα αντίθετο ισχυρισμό του τελευταίου. Κατά συνέπεια, δεν έσφαλε, αλλά σωστά εφήρμοσε και ερμήνευσε τις ως άνω διατάξεις, ο δε πρώτος λόγος της έφεσης του ΟΤΕ, που υποστηρίζει τα αντίθετα, πρέπει να απορριφθεί στην ουσία ως αβάσιμος.

Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 34 § 2 και 60 § 3 του α.ν. 1246/51, συνδυαζόμενες με εκείνες του άρθρου 16 § 1 και 3 του ν. 551/1915, όπως ισχύει, συνάγεται ότι, όταν ο παθών από εργατικό ατύχημα υπάγεται στην ασφάλιση του ΙΚΑ, τότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από κάθε υποχρέωση για αποζημίωση του παθόντος αυτού (τόσο της κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωσης, όσο και της από το ν. 551/1915 ειδικής αποζημίωσης) και μόνο αν αυτό οφείλεται σε δόλο του ή του προσώπου που κρατήθηκε απ' αυτόν υποχρεούται να καταβάλει στον παθόντα την από το άνω άρθρο 34 § 2 προβλεπόμενη "διαφορά" μεταξύ του ποσού της κατά το κοινό δίκαιο αποζημίωσης και του ολικού ποσού των υπό του ΙΚΑ χορηγούμενων σ' αυτόν παροχών (ΟΛΑΠ 1117/1986 ΑΠ). Η πιο πάνω απαλλαγή δεν ισχύει, όταν ο μισθωτός, όπως εδώ συμβαίνει, είναι ασφαλισμένος σε άλλον ασφαλιστικό φορέα ξένον προς το ΙΚΑ (ΑΠ 630/1976, Δ. Παπαδημητρίου, Ευθύνη από το εργατικό ατύχημα, ΕλλΔνη 19. 409 επ. 417). Εξάλλου, κατά το

άρθρο 18 § 1 του ν. 551.1915, οι διατάξεις του νόμου αυτού δεν ισχύουν προκειμένου για υπαλλήλους και εργάτες σιδηροδρομικών εταιρειών, οι οποίες ίδρυσαν ταμεία συντάξεως, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. ΓΣΚ/1907. Απ' αυτή τη διάταξη προκύπτει, ότι δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 551/1915, προκειμένου μόνο για υπαλλήλους και εργάτες σιδηροδρομικών εταιρειών οι οποίες ίδρυσαν ταμεία συντάξεων κατά τ' ανωτέρω (ΑΠ 839/1977, Δ. Παπαδημητρίου, ο.π.). Ανάλογη εφαρμογή η διάταξη αυτή (άρθρο 18 ν. 551/1915) δεν μπορεί να έχει επί άλλων εταιρειών που ίδρυσαν ή θα ίδρυσαν ταμεία συντάξεων και ασφαλίσεως του προσωπικού τους, όπως ο εκκαλών ΟΤΕ που ίδρυσε για το προσωπικό του ΤΑΠ-ΟΤΕ, στο οποίο είναι ασφαλισμένος ο παθών. Αν ο νομοθέτης ήθελε την εφαρμογή της διάταξης αυτής και επί άλλων εταιρειών που θα ίδρυσαν τέτοια ταμεία θα τα όριζε ρητώς. Τέλος, να μεν κατά το άρθρο 19 § 2 του καταστατικού του ΤΑΠ-ΟΤΕ (βλ. αυτό στον Ραπτάρη, τ. 39Γ σ. 1080), στους ασφαλισμένους που εξέρχονται από την υπηρεσία λόγω εργατικού ατυχήματος χορηγείται μηνιαία σύνταξη που αντιστοιχεί στα 30% των μηνιαίων τακτικών αποδοχών τους, εφόσον έχουν συμπληρώσει 25 ετών συνολικό συντάξιμο χρόνο ασφαλίσεως ή στα 30% των ιδίων αποδοχών, εφόσον έχουν συμπληρώσει 8 έως 11 ετών χρόνον πραγματικής ασφαλίσεως έως 40% εφόσον συμπλήρωσαν 12 μέχρι 15 έτη πραγματικής υπηρεσίας, πλην από τους ορισμούς αυτούς και μόνο, που ρυθμίζουν ζήτημα συνταξιοδότησεως υπαλλήλων του ΟΤΕ (οι οποίοι εξέρχονται από την υπηρεσία λόγω εργατικού ατυχήματος) και δεν έχουν σχέση με την αποζημίωση του ν. 551/1915, δεν μπορεί να συναχθεί κρίση, ότι εν όψει της ρυθμίσεως αυτής δεν εφαρμόζεται ο ν. 551/1915, γιατί άλλως θα επέρχονταν κατάργηση του νόμου αυτού η οποία όμως (κατάργηση) μόνο με ρητή διάταξη νόμου, όπως π.χ. με τις ανωτέρω διατάξεις του α.ν. 1846/1951 συμβαίνει, καθώς και με εκείνες του ν. 4491/1966, που ορίζουν έγγραφα ότι ο ν. 551/1915 δεν έχει εφαρμογή στους μισθωτούς της ΔΕΗ (σχ. ΑΠ 21/1978 ΕΕΔ 37. 430, ΑΠ 844/1976 ΕΕΔ 36. 13, ΑΠ 625/1974, ΕΕΔ 33. 1361). Μετά απ' αυτά, το γεγονός και μόνο της ασφαλίσεως του μισθωτού ενάγοντος στο "ΤΑΠ-ΟΤΕ" και για παροχή συντάξεως από βίαιο συμβάν στην εργασία ή εξ αφορμής αυτής, δεν αποκλείει τη λήψη απ' αυτόν της αποζημιώσεως του ν. 551/1915 από τον εργοδότη ΟΤΕ (ΕΔ 6385/1991), όλα δε τ' αντίθετα που αναφέρονται στο δεύτερο λόγο της εφέσεως του ΟΤΕ, είναι αβάσιμα και απορριπτέα.

Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 8 του ν. 551/1915, προκύπτει, ότι μ' αυτές ρυθμίζεται κατ' εξαίρεση από τους κανόνες του δικαίου ή έναντι του εργάτη ευθύνη προς αποζημίωση μόνο του εργοδότη ή κυρίου της επιχειρήσεως και του εργοδότη ή υπεργολάβου, καθώς και η έκταση αυτής από βίαιο συμβάν από το οποίο έπαθε αυτός είτε τούτο προήλθε από αμέλεια του εργοδότη, είτε και χωρίς τέτοια αμέλεια. Συνεπώς, ο παθών από τέτοιο ατύχημα νομιμοποιείται παθητικώς να εγείρει αγωγή μόνο κατά του εργοδότη ή του υπεργοδότη ή υπεργολάβου, με τους οποίους συνδέεται με σχέση εξαρτημένης εργασίας (Λ. Ντάσιος, ο.π., σ. 413), εκτός εάν η ευθύνη αυτών έχει αποκλεισθεί με νόμο όπως στις περιπτώσεις που προηγουμένως αναφέρθηκαν, οπότε ο παθών πρέπει να στραφεί κατά του υποχρέου προς αποζημίωση. Άρα το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που με την εκκαλούμενη απόφασή του απέρριψε σιωπηρά την ένσταση του εκκαλούντος ΟΤΕ, για έλλειψη παθητικής νομιμοποίησης κατ' αυτού, ότι δηλαδή έπρεπε να στραφεί ο παθών κατά του "ΤΑΠ-ΟΤΕ" στο οποίο είναι ασφαλισμένος και το οποίο, όπως ισχυρίζεται, είναι υποχρεωμένο να καταβάλει την αποζημίωση, δεν έσφαλε, ο δε τρίτος λόγος της εφέσεως του ΟΤΕ, όπου αναπτύσσεται αντίθετη εκδοχή, πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.